

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 408/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených Advokátska kancelária Babjak s.r.o., Zvonárska 8, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K3-8Cb/111/2017 a postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 31/2023 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. K3-8Cb/111/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **prikazuje** v konaní sp. zn. K3-8Cb/111/2017 konať bez zbytočných priet'ahov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadost'učinenie, každému po **1 500 eur**, ktoré **je** im Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevypoveduje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. III. ÚS 408/2024-15 z 22. augusta 2024 prijal ústavný súd v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov doručenú ústavnému súdu 17. apríla 2024, ktorou

sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným postupom všeobecných súdov. Sťažovatelia požadujú vysloviť príkaz obom súdom konať bez zbytočných prietahov a priznať primerané finančné zadost'učinenie 6 000 eur od mestského súdu pre každého a 1 000 eur od krajského súdu a náhradu trov konania

2. Z ústavnej sťažnosti, vyjadrení účastníkov a spisu všeobecného súdu ústavný súd zistil nasledovný skutkový stav. Sťažovatelia sú v procesnej pozícii žalobcov v konaní, ktorého predmetom bolo zaplatenie peňažnej sumy 44 600 eur z titulu nevrátených pôžičiek. Konanie bolo začaté 30. januára 2017 podaním žaloby na Okresnom súde Michalovce, a to proti žalovanému Poľnohospodárske družstvo Pinkovce. Vzhľadom na vylúčenie všetkých sudcov Okresného súdu Michalovce z dôvodu vzťahu k zástupkyňi sťažovateľov bola vec krajským súdom 3. júla 2017 prikázaná Okresnému súdu Košice-okolie, v súčasnosti mestský súd (ďalej len „okresný súd“ alebo „mestský súd“).

3. Po viacerých písomných vyjadreniach sporových strán bolo prvé pojednávanie uskutočnené 7. januára 2019 a následne boli uskutočnené pojednávania 28. marca 2019, 27. mája 2019, 21. novembra 2019, 14. januára 2022, 21. marca 2022, 12. mája 2022, 24. októbra 2022, 8. decembra 2022 a 23. februára 2023. V období po pojednávaní z 21. novembra 2019 do pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 14. januára 2022, sa sťažovatelia aktívne domáhali nariadenia pojednávania žiadosťami z 10. septembra 2020, 22. januára 2021 a sťažnosťou na prietahy v konaní z 5. októbra 2021. Ich sťažnosť však bola vyhodnotená ako nedôvodná, a to preto, že vo veci sa nekonali pojednávania z dôvodu opatrení zavedených zákonom č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, keďže vec sťažovateľov nebola vyhodnotená ako vec, ktorá neznesie odklad. Zároveň im bolo oznámené, že bol predsedníčkou súdu nad vecou nadriadený dohľad, keďže sa vo veci z uvedených dôvodov dlhšie nekonalo.

4. Po pridelení veci Okresnému súdu Košice-okolie došlo trikrát ku zmene zákonného sudcu vo veci, pričom pojednávanie bolo odročené raz na žiadosť sťažovateľky, trikrát na žiadosť žalovaného a trikrát z dôvodov na strane zákonného sudcu.

5. Okresný súd Košice-okolie rozhodol rozsudkom sp. zn. 8Cb/111/2017 z 23. marca 2023 tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť sťažovateľke 16 400 eur s prislúchajúcimi úrokmi a sťažovateľovi 14 500 eur s prislúchajúcimi úrokmi a vo zvyšnej časti žalobu zamietol a priznal sťažovateľom pomernú časť náhrady trov konania.

6. Odvolanie žalovaného bolo okresnému súdu doručené 21. apríla 2023, odvolanie žalobcov bolo doručené 3. mája 2023. Po vzájomných vyjadreniach sporových strán bola vec postúpená na odvolací krajský súd 1. augusta 2023. Traja sudcovia krajského súdu namietali svoju predpojatosť vo veci z dôvodu vzťahu k zástupkyňi sťažovateľov, ktorú namietali aj v čase, keď ešte boli sudcami Okresného súdu Michalovce. Uznesením z 8. augusta 2023 boli namietaní sudcovia vylúčení z rozhodovania veci.

7. Sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť na ústavnom súde 17. apríla 2024, ich sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie 22. augusta 2024. Po doručení výzvy ústavného súdu krajskému súdu z 3. septembra 2024 na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti krajský súd vyhlásil rozsudok sp. zn. 2 Cob 31/2023 zo 16. septembra 2024, ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia uvádzajú, že predmetom konania je zaplatenie peňažnej sumy z titulu nevrátených pôžičiek, ide o vec právne a fakticky jednoduchú, ktorá tvorí obvyklú rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov. Celková neprimeraná dĺžka konania, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvalo viac ako sedem rokov, nebola zapríčinená správaním strán konania, ktoré boli počas celej doby aktívne a nezadali žiadnu relevantnú prekážku na neprimerané predlžovanie konania.

9. Dôvodom zásahu do ich základných práv má byť samotný postup všeobecných súdov, ich nečinnosť a nesústredená činnosť, keď okresný súd nariadil prvé pojednávanie po dvoch rokoch od podania žaloby, v rámci konania pred mestským súdom došlo niekoľkokrát k zmene zákonného sudcu a po každej takejto zmene nastalo obdobie úplnej nečinnosti, mestský súd počas obdobia troch rokov nenariadil žiadne pojednávanie, hoci ho na to sťažovatelia opakovane vyzývali, krajský súd o podanom odvolaní sťažovateľov ku dňu podania ústavnej sťažnosti nerozhodol.

10. Výšku požadovaného finančného zadosťučinenia odôvodňujú predovšetkým stavom neistoty vo vzťahu k nim uplatneným nárokom. Finančné prostriedky, ktoré predstavujú značné sumy a ktoré v dobrej viere žalovanej požičali s presvedčením, že im budú vrátené, im dlhodobo chýbajú pri uspokojovaní ich dôležitých životných potrieb.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a krajského súdu

11. Mestský súd na výzvu ústavného súdu v stručnosti zhrnul priebeh konania pred súdom prvej inštancie, ktoré sa skončilo vynesením rozsudku z 23. februára 2023, a informoval, že spis sa toho času nachádza na odvolacom krajskom súde.

12. Vzhľadom na skutočnosť, že vo veci sťažovateľov sp. zn. 2 Cob 31/2023 bol nariadený termín verejného vyhlásenia rozsudku na 16. september 2024, krajský súd konštatoval, že sťažovatelia v podstate vo vzťahu k postupu krajského súdu, ktorému bol vec postúpená v auguste 2023, namietajú konanie v trvaní jedného roka. Takého konanie nemožno podľa krajského súdu aj v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) považovať za neprimerane dlhé, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že pred súdom prvého stupňa bolo vykonané pomerne rozsiahle dokazovanie. Za nie zanedbateľnú skutočnosť označil krajský súd aj to, že v súvislosti s reformou súdnictva a úpravou funkčnej príslušnosti odvolacích súdov sa krajský súd stal funkčne príslušným na prejednanie odvolaní v obchodnoprávných veciach aj zo súdov spadajúcich pod obvod Krajského súdu v Prešove, avšak za stavu poddimenzovaného počtu sudcov krajského súdu. Vzhľadom na uvedené považuje krajský súd sťažnosť vo vzťahu k svojmu postupu za zjavne neopodstatnenú.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 377/2024, II. ÚS 240/2024, III. ÚS 118/2023, IV. ÚS 615/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

14. Ústavný súd vo svojej judikatúre pravidelne zdôrazňuje, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K tomu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu, prípadne k nemu môže dôjsť aj iným zákonom predvídaným spôsobom nastoľujúcim právnu istotu (IV. ÚS 469/2020).

15. Pri hodnotení, či došlo k porušeniu predmetných práv, ústavný súd v súlade s judikatúrou ESLP berie do úvahy i) zložitost' veci vrátane povahy sporu a jeho významu pre účastníka konania; ii) správanie účastníka konania a iii) postup súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

16. Predmetom napadnutého konania bola žaloba o zaplatenie plnení z nevrátených pôžičiek, čo možno považovať za súčasť bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V konaní realizované dokazovanie sa nevymykalo bežnému rozsahu dokazovania, išlo o výsluch niekoľkých svedkov, dve odborné vyjadrenia a výkon listinných dôkazov. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že nešlo o konanie, ktoré by bolo skutkovo alebo právne náročné.

17. Sťažovatelia si počas celej doby konania zachovali aktívny prístup k danému sporu, zúčastňovali sa (sami alebo prostredníctvom svojho právneho zástupcu) pojednávaniu, bez omeškania reagovali na výzvy súdu. Počas celej doby konania bolo na ich návrh odročené len jedno pojednávanie.

18. Ústavný súd je viazaný petitom ústavnej sťažnosti tak, ako ho sťažovatelia formulovali. Tí za odporcov označili mestský súd (predtým Okresný súd Košice-okolie) a krajský súd. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v napadnutom konaní posudzuje obdobie, počnúc dňom 3. júla 2017, kedy bola vec z Okresného súdu Michalovce postúpená na Okresný súd Košice-okolie (teraz mestský súd). Od napadnutia veci v júli 2017 okresný súd doručoval vzájomné vyjadrenia strán a prvé pojednávanie sa konalo až v januári 2019, teda po 1 a pol roku. V nasledujúcom období roku 2019 sa konali štyri pojednávania, pričom ďalšie tri boli zrušené z dôvodov na strane žalovaného alebo sudkyne. Po tomto opätovne nastalo obdobie nečinnosti, keď sa od posledného pojednávania v novembri 2019 ďalšie pojednávanie konalo až v januári 2022, teda po dvoch rokoch úplnej nečinnosti. K tomuto obdobiu nečinnosti prispeli aj opatrenia, ktoré boli prijímané z dôvodu ochorenia COVID-19, a skutočnosť, že spor medzi sťažovateľmi a žalovaným nepatrila medzi také, ktoré by nezniesli odklad. Hoc túto skutočnosť vzal ústavný súd do úvahy, ani existencia pandémie a s ňou spojených obmedzení nezbavuje všeobecné súdy povinnosti pokúsiť sa využiť efektívne všetky dostupné procesné prostriedky na ukončenie konania v prvej inštancii meritórnym rozhodnutím. Po tomto období nečinnosti súd vo veci opätovne konal relatívne plynulo, v priebehu

roka 2022 sa konalo päť pojednávanií. Okresný súd rozhodol v marci 2023, vyjadrenia sporových strán k odvolaniam žalobcov a žalovaného mu boli doručené už koncom mája 2023. Spis bol na krajský súd postúpený 1. augusta 2023. Krajský súd o odvolaní rozhodol rozsudkom zo 16. septembra 2024.

19. Konanie v právnej veci sťažovateľov na dvoch inštanciách dosiaľ trvá 7 rokov a 3 mesiace. Predmetom hodnotenia postupu okresného súdu (mestského súdu) je obdobie od júla 2017 do augusta 2023, teda viac ako 6 rokov. Toto konanie, ktoré bolo poznačené dvoma obdobiami úplnej nečinnosti (júl 2017 až január 2019 a november 2019 až január 2022), možno označiť aj za neefektívne, o čom svedčí množstvo pojednávanií v spore, ktorý nebol obzvlášť skutkovo či právne zložitý. Neefektívny postup súdu spočíval v tom, že napriek predbežnému právnomu posúdeniu veci súdom, ktoré bolo stranám oznámené ešte na pojednávaní realizovanom v januári 2019, sa dokazovanie vo veci rozbíhalo viacerými smermi, súd poskytoval stranám neobmedzený priestor na opakované vyjadrenia, ktoré neprinášali relevantnú argumentáciu, a vo veci konajúci sudcovia nevyužívali efektívne nástroje, ktoré im na rozhodnutie veci v čo najkratšom čase poskytuje Civilný sporový poriadok. K neefektívnemu postupu isto prispeli aj zmeny v osobe zákonného sudcu. Toto obdobie 6 rokov nepovažuje ústavný súd za primerané v intenciách základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po uplynutí tejto doby bola vec postúpená odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaniach. O námietkach zaujatosti sudcov krajského súdu bolo rozhodnuté bez zbytočného odkladu, pričom na rozhodnutie o odvolaní potreboval krajský súd obdobie celého roka. Neušlo pozornosti ústavného súdu, že krajský súd rozhodol až po výzve ústavného súdu na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti, ktorá bola prijatá na ďalšie konanie, no napriek tomu nepovažuje dobu jedného roka na odvolacom súde za tak neprimerane dlhé obdobie, ktoré by podstatnou mierou prispelo k celkovej dĺžke konania vo veci sťažovateľov. Ústavný súd vzal pritom do úvahy inú povahu odvolacieho konania, v ktorom sa síce spravidla nevykonáva dokazovanie ani pojednávania, avšak odvolací súd potrebuje časový priestor na preštudovanie a právne posúdenie spisového materiálu a rozsudku súdu prvej inštancie.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým postupom mestského súdu (predtým okresného súdu) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia. Vo vzťahu k napadnutému postupu krajského súdu ústavný súd sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

21. Napriek skutočnosti, že v čase rozhodovania ústavného súdu už bolo rozhodnuté vo veci sťažovateľov aj v druhej inštancii, konanie ešte nebolo právoplatne skončené, a preto ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

22. Sťažovatelia si v ústavnej sťažnosti uplatnili nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 6 000 eur každý vo vzťahu k mestskému súdu a 1 000 eur vo vzťahu ku krajskému súdu. Ústavný súd uvádza, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany

základného práva v prípadoch, v ktorých nepostačuje len samotné vyslovenie porušenia práva, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 469/2020).

23. Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vzal ústavný súd do úvahy celkovú dĺžku trvania napadnutého konania na dvoch inštanciách, dobu, po ktorú sa vec nachádzala na okresnom súde, objektívnu existenciu obmedzení vo výkone súdnej moci z dôvodu pandémie a význam konania pre sťažovateľov. Ústavný súd preto priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie 1 500 eur pre každého, ktoré im je povinný uhradiť mestský súd (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

25. Podanie ústavnej sťažnosti zo strany sťažovateľov bolo spojené so zhodnou argumentáciou. Sťažovateľom poskytnuté právne služby nevyžadovali osobitný prístup. Preto nebol dôvod zvýšiť základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, keďže niet rozdielu v tom, či bola právna služba poskytnutá jednému alebo dvom sťažovateľom. To platí osobitne v konaní o ústavnej sťažnosti, ktorej nebolo v celom rozsahu vyhovené a v ktorom možno náhradu trov konania priznať len v odôvodnených prípadoch.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu